

Sınıf Yönetimini Zorlaştıran Öğretmen Davranışlarının İncelenmesi

*Ebru YILMAZ*¹

*Yrd. Doç. Dr. Aylin Sözer ÇAPAN*²

Eğitimde öğrenme ve öğretme sürecinde gerçekleştirilen çalışmaların temel amacı, öğrencilerde istendik davranış değişikliği oluşturmaktır. Gelişmiş toplumlarda bu temel amacın gerçekleştirilmesinin amaçlandığı yer ise okullardır. Okullar, bireyleri toplumdan alır bir eğitim-öğretim sürecine tabii tutarlar ve bu eğitim-öğretim süreci tamamlandıktan sonra bireyi tekrar topluma kazandırır. Nitelikli bireylerin yetiştirildiği yer okullar ve okulların bir alt parçası olan sınıflardır. Sınıflar okullar içerisinde eğitimin bireye kazandırmayı amaçladığı davranışların kazandırılmaya çalışıldığı yerlerdir. Öğrenciler için daha olumlu ve öğrenmeye uygun bir sınıf ortamı sunmak amaçlanan davranışları kazandırmayı ve öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle sınıf yönetimi öğrenme ve öğretme sürecinin en önemli parçalarındandır.

Eğitim öğretimde kazandırılması amaçlanan davranışları bireylerin okul ve sınıflarda kendi kendine kazanmaları imkânsızdır. Söz konusu olan bu evrede eğitim öğretimin temel taşlarından biri olan öğretmenler devreye girmektedir. Öğretmenler eğitim öğretim sürecinde kazandırılması planlanan davranışları öğrencilere kazandırmakla görevli kişilerdir. Öğretmenler bu süreçte öğrenciler için önemli birer rol model oluşturmaktadırlar. Öğrenciler öğretmenlerinin sergilemiş olduğu davranış ve tutumlardan önemli ölçüde etkilenmektedir. Öğrenciler öğretmenlerinin davranışlarını, konuşma şekillerini, konuştuklarını, giydiklerini dikkatli bir şekilde ve oldukça yakından takip ederler. Öğretmenlerin etkisi özellikle ilköğretimin birinci kademesinde büyük önem taşımaktadır. Buradan yolla çıkarak öğretmenin davranışlarının sınıftaki eğitim ortamını büyük ölçüde etkilediğini rahatlıkla ifade edebiliriz.

---

¹ *İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*

² *İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*

Yukarıda belirtmiş olduğumuz nedenlerden de yola çıkarak sınıf yönetiminin öğretmenlik mesleğinin önemli parçalarından biri olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Sınıf düzenin sağlanması ve öğrenmeye uygun bir ortamın oluşturulması, öğretmenlerin meslekleri içerisinde yüzleşmek zorunda kaldıkları önemli güçlüklerdendir. Sınıf yönetiminin özünde öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olacak düzenli ve güvenli bir sınıf ortamının oluşturulması yatar. Bu ortamın oluşturulması sürecinde de en büyük görev öğretmenlerindir. Öğretmenler kendi bilgi, beceri ve yetenekleriyle eğitim ve öğretim sürecinin gerçekleştirilebileceği olumlu sınıf ortamını oluşturmayı amaçlarlar.

Fakat çoğu zaman okulda ya da sınıfta belirlenen yazılı veya yazılı olmayan kurallara aykırı olan davranışlar, sınıf atmosferi üzerinde olumsuz etki oluşturur. Bu eğitim ortamını bozan aykırı davranışları sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar şeklinde ifade edebilmemiz mümkündür. Genel olarak eğitim sürecine baktığımızda bu tür davranışları öğrencilerin gerçekleştirdiğini görmekteyiz. Fakat durum her zaman bu şekilde değildir. Bazen öğretmenlerin sınıf yönetimini gerçekleştirirken göstermiş oldukları yanlış davranışlarda sınıf düzenini sağlamayı zorlaştırmakta ve eğitim ortamını olumsuz yönde etkilemektedir. Sınıf içerisindeki öğretmen davranışları öğrencilerin istenmeyen davranışlar göstermesinin nedenleri arasında yer almaktadır.

Sınıf yönetimine yönelik yapılmış olan bilimsel çalışmalara bakacak olursak; Mursal (2005) “İlköğretim I. Kademe 5. Sınıf Öğrencilerinin Sınıf İçerisinde İstenmeyen Davranışlar Göstermesine Neden Olan Öğretmen Davranışlarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri” adlı çalışmasında öğretmenin sosyal beceri yetersizliğinden, öğretimle ilgili yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışları olduğunu tespit etmiştir.

Korkmaz (2007) “İlköğretim Okullarında Etkili Sınıf Yönetiminde Öğretmen Davranışlarının İncelenmesi” adlı çalışmada, öğretmen öğrenci etkileşiminde öğretmen davranışlarının etkisini belirlemek amacı ile öğretmen ve öğrencilere uygulanan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışma sonunda öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerini öğrencilerin değerlendirmesine göre daha olumlu gördükleri, öğrencilerin öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerini yetersiz buldukları sonucuna ulaşmıştır.

Yukarıdaki araştırmalardan ve bu araştırmaların sonuçlarından da anlaşılacağı üzere sınıf yönetiminde en önemli etken öğretmenlerdir. Genel olarak etkili sınıf yönetimini gerçekleştirmeyi engelleyen faktörün öğrencilerin sergilemiş oldukları istenmedik davranışlar olduğunu dile getiririz. Aslında etkili sınıf yönetimini engelleyen faktörün temeli öğretmenlerin sergilemiş oldukları yanlış sınıf yönetimi becerileri ve olumlu sınıf ortamı oluşturmayı amaçlarken gösterdikleri yanlış davranışlardır. Çünkü çoğu zaman öğretmenin sergilemiş olduğu yanlış davranışlardır ki öğrencide istenmedik davranışların ortaya çıkmasına neden olur.

Yapacak olduğumuz bu araştırmada da amaçlanan ilköğretim 1. Kademedeki görev alan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimini gerçekleştirirken sergilemiş oldukları yanlış davranışları tespit ederek sınıf yönetimini zorlaştıran öğretmen davranışlarına ulaşmak ve bu davranışların sınıf yönetimi esnasında öğretmenler tarafından gerçekleştirilmesini önlemek için farklı çözüm yolları üretmektir.

Bu amaç doğrultusunda ilkokullarda görev alan sınıf öğretmenlerine uygulanmak üzere tarafımızdan hazırlanan 37 maddelik bir anket uygulanması planlanmaktadır. Hazırlanmış olduğumuz bu ankete ilköğretim 1. Kademedeki görev alan sınıf öğretmenlerine sınıf yönetimi becerilerini tespit etmeyi amaçlayan sorular yöneltilmektedir. Uygulamayı amaçladığımız anketimizin öncelikle geçerlilik ve güvenilirliğinin tespit edilmesi gerekmektedir.

Güvenirlilik, aynı şeyin bağımsız ölçümleri arasındaki karalılıktır yani ölçülen durumun her durumda aynı sonuçları vermesidir. Bu doğrultuda anketimizin güvenilirliğini ölçmek için güvenilirlik için gerekli olan zaman göre değişmezlik, bağımsız gözlemciler arası uyum ve iç tutarlılık ölçütleri adım adım ankete uygulanacaktır.

Zamana göre değişmezlik ölçütü, herhangi bir şeyin belirli zaman aralıklarıyla ölçülmesi ve ölçümler elde edilen veri grupları arasındaki ilişkidir. Zamana göre değişmezliğin saptanabilmesi için aynı (benzer) koşullar altında ve belli bir zaman aralığı ile ölçümleri sonucu elde edilen veri grupları arasındaki ilişki (korelasyon katsayısı) ye bakılacaktır. Yani, ölçekte önceki ve sonraki ölçümler arasındaki korelasyon katsayısı hesaplanacaktır.

Bağımsız gözlemciler arası uyum ölçütü, birden fazla uzmanın birbirinden bağımsız olarak aynı şeyleri ölçmeye çalışması durumudur. Gözlemcilerin ayrı ayrı yaptıkları ölçümlerin ortalaması alınarak, her durum için bir tek değer bulunacaktır. Asıl olan da bu değer in güvenirliliğidir. Ayrı ayrı gözlem sonuçları birbirine ne kadar yakın ise, sonuçta elde edilen ortalama değer in güvenirliliği de o kadar yüksek olacaktır.

İç tutarlılık ölçütünde; hazırlanan ölçme aracının belli bir amacı gerçekleştirmek için, ölçme aracındaki maddelerin birbirinden bağımsız üniteler incelenerek oluşturulduğu ve bu maddelerin birbirine eşit ağırlıklara sahip olduğu varsayılır. Bu varsayımı ispatlamak için ise üç tane daha önceden geliştirilmiş olan madde istatistikleri, bölünmüş test çözümlemeleri ve eş (paralel) formlu araçlar teknikleri kullanılacaktır. Madde istatistikleri tekniğinde; ölçme aracındaki her maddenin aldığı değer ile ölçme aracının tümünden alınan toplam değer arasındaki ilişkiyi ifade etmek amacıyla madde istatistikleri yapılacaktır. Bölünmüş test çözümlemeleri tekniğinde; yapılacak olan güvenirlilik ölçümlerinde ölçü aracında bulunan maddeler yansız (genellikle tekler ve çiftler) olarak iki eşit gruba ayrılacaktır. Her gruptaki toplam puanlar testin uygulandığı herkes için ayrı ayrı bulunacaktır. Bölünmüş test puanları arasındaki ilişki (korelasyon katsayısı) hesaplanacaktır.

Geçerlilik; ölçme aracıyla ölçülmek istenen şeyin ölçülebilmiş olma derecesini ifade etmektedir. Bu doğrultuda ölçeğimizin geçerliliğini ölçmek için geçerlilik için gerekli olan içerik geçerliliği, uygulama geçerliliği ve yapı geçerliliği ölçütleri adım adım ankete uygulanacaktır.

İçerik geçerliliği ölçütü; ölçme aracında bulunan soruların ölçülmek istenen amaca uygunluğunun saptanması için kullanılır. Ölçme aracında bulunan soruların (maddelerin) ölçme amacına uygun olup olmadığı, ölçülmek istenen alanı temsil edip etmediğini belirlemek amacıyla “uzman görüşü” alınacaktır. Ölçü aracı ve amaçları bir uzaman gruba inceletilecektir. Grubun önerilerine göre gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra ölçme aracı kullanılacaktır.

Uygulama geçerliliği ölçütü; yapılan ölçüm ile ölçülmeye çalışılan şeyin gerçek hayatla uyumunun karşılaştırılması için kullanılır. Bu doğrultuda

ölçme aracı ile yapılmış olan ölçme ile ölçülmeye çalışılan şeyin gerçek hayattaki yansımalarının karşılaştırılmasındaki uyumuna bakılacaktır. Yapı geçerliliği ölçütü; kuramsal olarak geçerlik ölçmenin dayandığı “temel kuramların” geçerliliği ile ilgili bir ölçütüdür. Ölçme aracında yapı geçerliliği ölçütü aranırken faktör analizi ve “bilinen grup” ile karşılaştırma tekniklerinden yararlanılacaktır.

Faktör analizi tekniğinde; araştırmamızın kuramsal boyutunda yer alan alt boyutların aynı faktör altında çıkma beklentisini test etmek amacıyla faktör analizi yapılacaktır. Aynı faktörü ölçen maddeler bir araya gelerek çeşitli grupları oluşturması beklenmektedir. Her faktör grubuna içinde bulunan maddelerin özelliğine göre bir faktör adı verilecektir. Bu faktörlerden her birinin ölçmedeki kuramsal yapıyı ifade etmesi beklenmektedir.

Bilinen grupla karşılaştırma tekniğinde; ölçme aracı, iki ayrı gruba uygulanacaktır. Bunlardan birisi, ölçülmek istenen faktörler açısından özellikleri bilinen bir grup olacaktır. Ölçme sonunda, özelliği bilinen grup, beklenen yönde bir performans gösterir ise ölçme aracının “seçme” özelliği var ve bunu gerekli şekilde yerine getirebiliyor denir. Bir başka ifade ile ölçülmek istenen faktörler ölçülebiliyor demektir. Benzeri bir teknik de geçerliği daha önce belirlenmiş olan bir ölçme aracı ile yeni geliştirilmiş ölçme aracını aynı gruba uygulamak ve alınan sonuçlar arasında ilişki (korelasyon) aramaktır. Şayet bu ilişki yüksek ise yeni geliştirilen ölçme aracının geçerliğinin de yüksek olduğu sonucuna varılabilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Sınıf Yönetimi, sınıf öğretmeni, istenmeyen davranışlar*

Kaynakça

- Başar, H. (1999). Sınıf Yönetimi. İstanbul: MEB Yayınları.
- Mursal, E. (2005). İlköğretim I. kademe 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Korkmaz, N. (2007). İlköğretim okullarında etkili sınıf yönetiminde öğretmen davranışlarının incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.